COEDUCACIÓN: UNHA REVOLUCIÓN EN MARCHA

PONTEVEDRA

FEBREIRO 2018

COEDUCACIÓN?

IMAXE: REUNIÓN G-20 PEKÍN

Educación de nenas e nenos ao marxe do xénero masculino ou feminino, é dicir, acción de educar partindo do feito da súa diferenza de sexo, pero sen ter en conta os papeis que se lles esixe cumprir desde unha sociedade sexista.

Mª José Urruzola (Breve diccionario coeducativo)

QUE SE ESCONDE DENTRO?

Inteligente como papá
100% ALGODÓN
077.151.00595
talla 001
1m 3m 6m 9m 12m 18m 24m 36m
PVP: 14€
Dombi
36 meses
94 cm
Bonita como mamá
100% ALGODÓN
077.151.00603
talla 036
1m 3m 6m 9m 12m 18m 24m
PVP: 14€

BELIEVE
YOU CAN
Born to be strong!

Giacomino
Geografische wereldbol • Schülerglobus
Olá!
INDIAN OCEAN
Ø 16 cm | 6"
MADE IN ITALY
Giacomino
ΥΔΡΟΓΕΙΟΣ ΣΦΑΙΡΑ • Глобус географический
Hello!
Ø 16 cm | 6"

Secador Braun
+ 3 a
14,99 €
BRAUN
Satin Hair 7
Alisador Braun
+ 3 a
12,99 €
BRAUN
Satin Hair 7
Maletín peluquería Braun
+ 3 a
24,99 €
Máquina de coser
+ 3 a
34,99 €
Brigada de bomberos
Incluye 2 figuas
+ 3 a
19,99 €
Set de bomberos
+ 3 a
19,99 €
CAUTION
Mensaje

BOSCH
Banco de trabajo Bosch
+ 3 a
34,99 €
Tool-Shop
Sierra mecánica Bosch
+ 3 a
21,99 €
BOSCH
Cinturón de herramientas Bosch
+ 3 a
22,99 €
Caja de herramientas Bosch
+ 3 a
26,99 €
Chaleco con herramientas Bosch
+ 3 a
24,99 €

¡Besitos!
¡Felicidades!
+LECHE -CACAO
kinder
SORPRESA

CADEAUX

Enfermera sexy
Sexy nurse
€ 9.10
Incluye:
Vestido
Sombrero

BBC NEWS

De mayor quiero ser...
Policía
Bombero
Conductor
Profesora
1+1=
Farmacéutica
Bailarina
Enfermera
Cantante
Astronauta
Pintora
Futbolista
Pediatra

PUBLICIDADE

CINE, LITERATURA

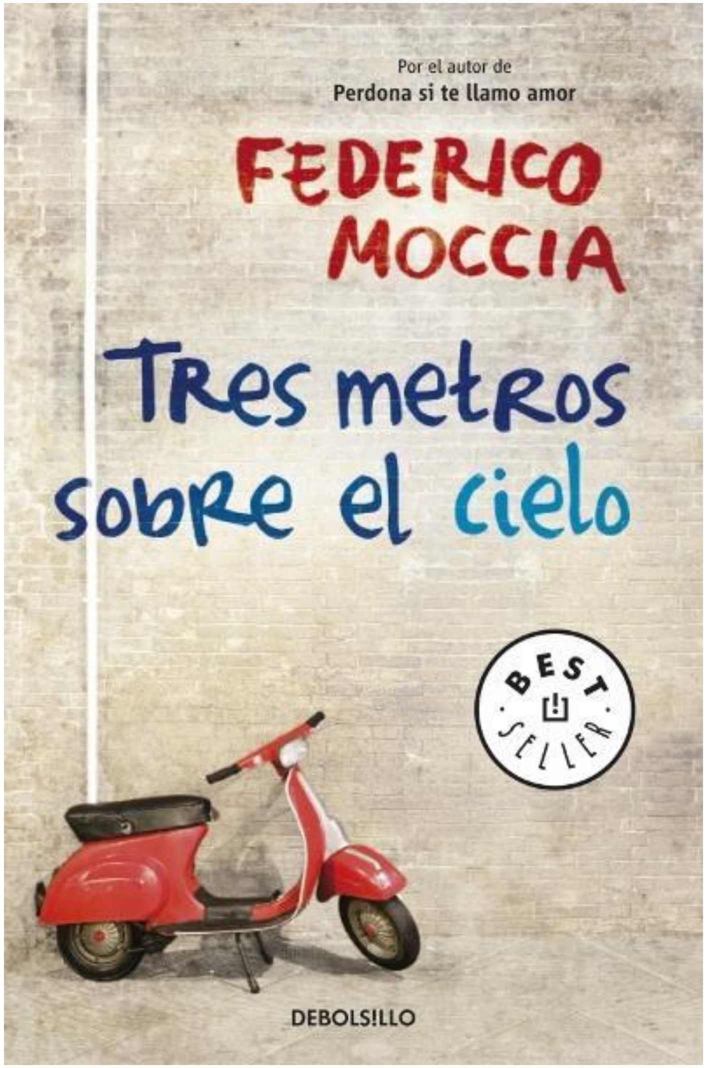

DINa GOLDSTAIN

“Comecei imaxinando as perfectas princesas de Disney, xuxtapostas cos problemas que afectan ás mulleres do meu entorno, como problemas de saúde, adicción e autoestima"

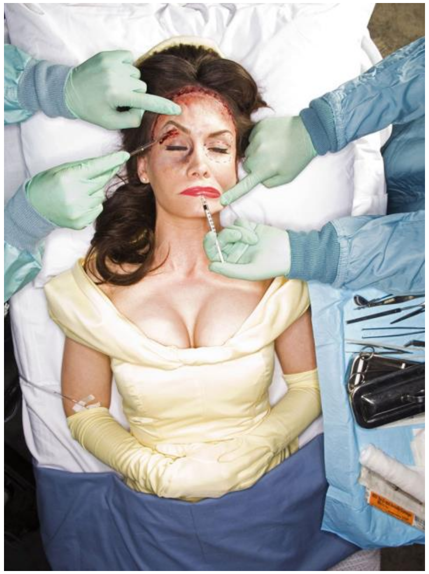

https://youtu.be/HqidO15s_D8

SERIE EL BARCO

ESCALEIRA CÍCLICA DA VIOLENCIA DE XÉNERO NA ADOLESCENCIA

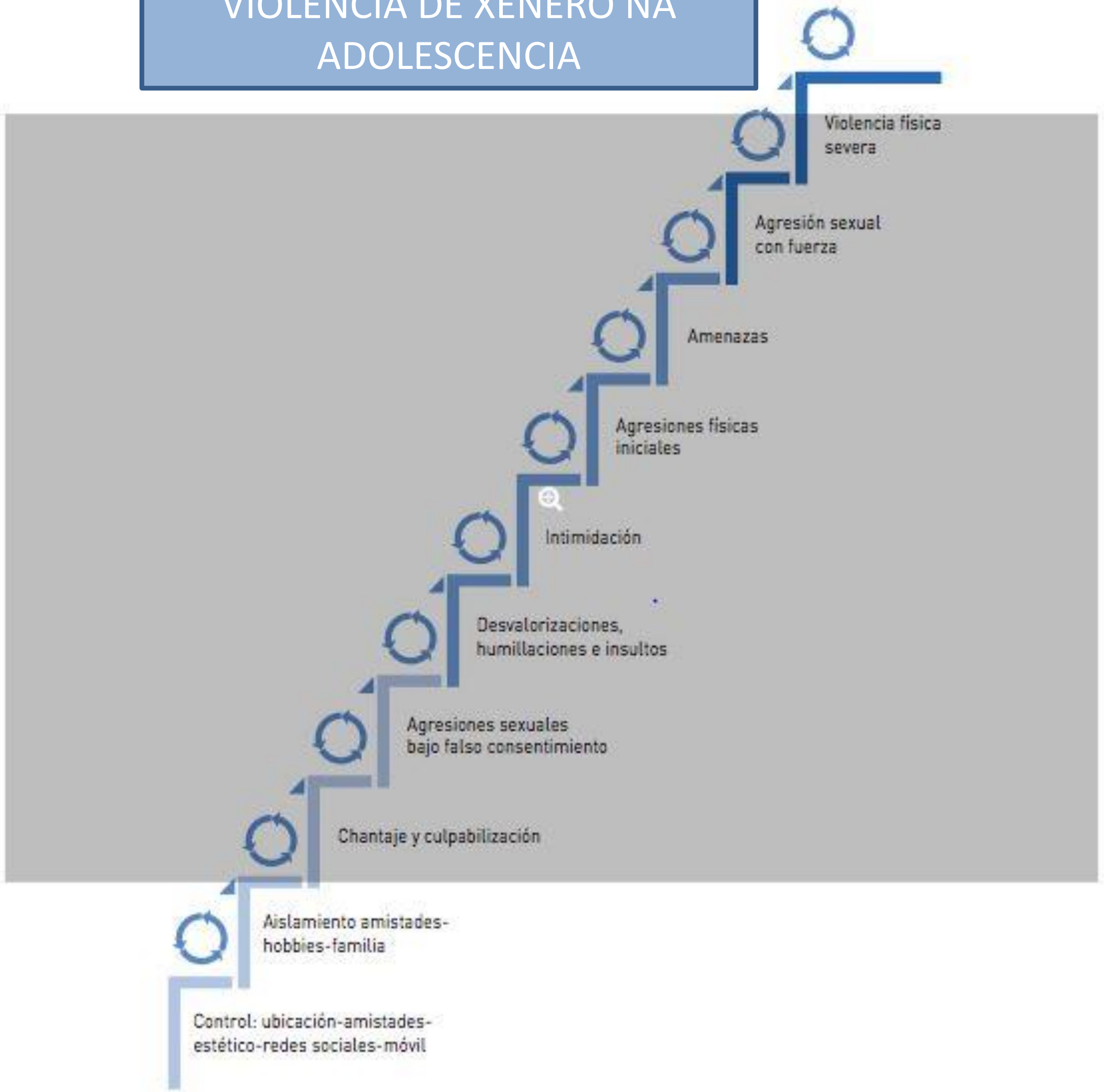

FONTE: Carmen Ruiz Repullo

https://youtu.be/l9k5TMSB7cQ

Vengas cuando vengas (El Kanka con Carmen Boza)

Sorteo mundial femenino de baloncesto 2018 La Laguna

Las 6 deportistas más sexys de los Juegos Olímpicos de Río de Janeiro

- Ellas son algunas de las más bellas de la competición

PLAYFÚTBOL

INTERNACIONAL

Messi, Higuaín y una mujer, candidatos al mejor gol del año en Europa

AS
@diarioas

Seguir

#Badminton | Rivas, el hombre que convirtió en oro las rabietas de Carolina ver.as/zqsrn1 #ESP #Rio2016

RETWEETS 81 ME GUSTA 137

“Creo que non é unha noite para reivindicar, deberíase falar máis de cine e do que custa producir unha película, non marear con outros temas” 3 de febreiro, Premios Goya

NON NOS METAMOS AGORA NISO

PRESIDENTE DE GOBERNO, FEBREIRO 2018

EU NON TEÑO DÍAS MALOS PORQUE NON SON UNHA MULLER

PRESIDENTE DE RUSIA

CALEN E GARDEN RESPECTO CANDO ESTÁ FALANDO UN HOME

ALCALDE DE CARBONERAS (ALMERÍA) NOVEMBRO 2015

SE VES QUE NON PODES,MIÑA FILLA, ANTES DE POÑERTE A MAL CON NINGUÉN, ADÍCATE AO QUE TES QUE ADICARTE, QUE É A TÚA CASA

CONCELLEIRO DE LA RAMBLA (CÓRDOBA) XULLO 2017

DESPATARRE

EMT
¡MADRID!
gracias
Por viajar con nosotros
Vigila tus pertenencias
Valida tu título de transporte
BUS CON ACCESO WIFI
¡CONÉCTATE!
emtmadrid.es
Respeta el espacio de los demás
Autobús con WiFi ¡Conéctate!

MÚSICA

https://youtu.be/z2ppsX-s33c

E o amor cando é celoso
canto máis lonxe mellor.
O amor cando é verdade
non pode amargar a vida.
Non ten que pagar a pena
ten que pagar a alegría.

Bad Bunny, la supernova del trap latino

El cantante puertorriqueño de 23 años que arrasa en Youtube con más de 1.500 millones de visualizaciones está presentando sus éxitos no aptos para puritanos en una trepidante gira española

Bad Bunny cuelga cartel de 'No hay Entradas' en Madrid

"Ando en Miami guillando con tres mamis que son modelos / Dos se quitaron la ropa, una tiene su boca en mi huevo"

https://youtu.be/gpIBmED4oss

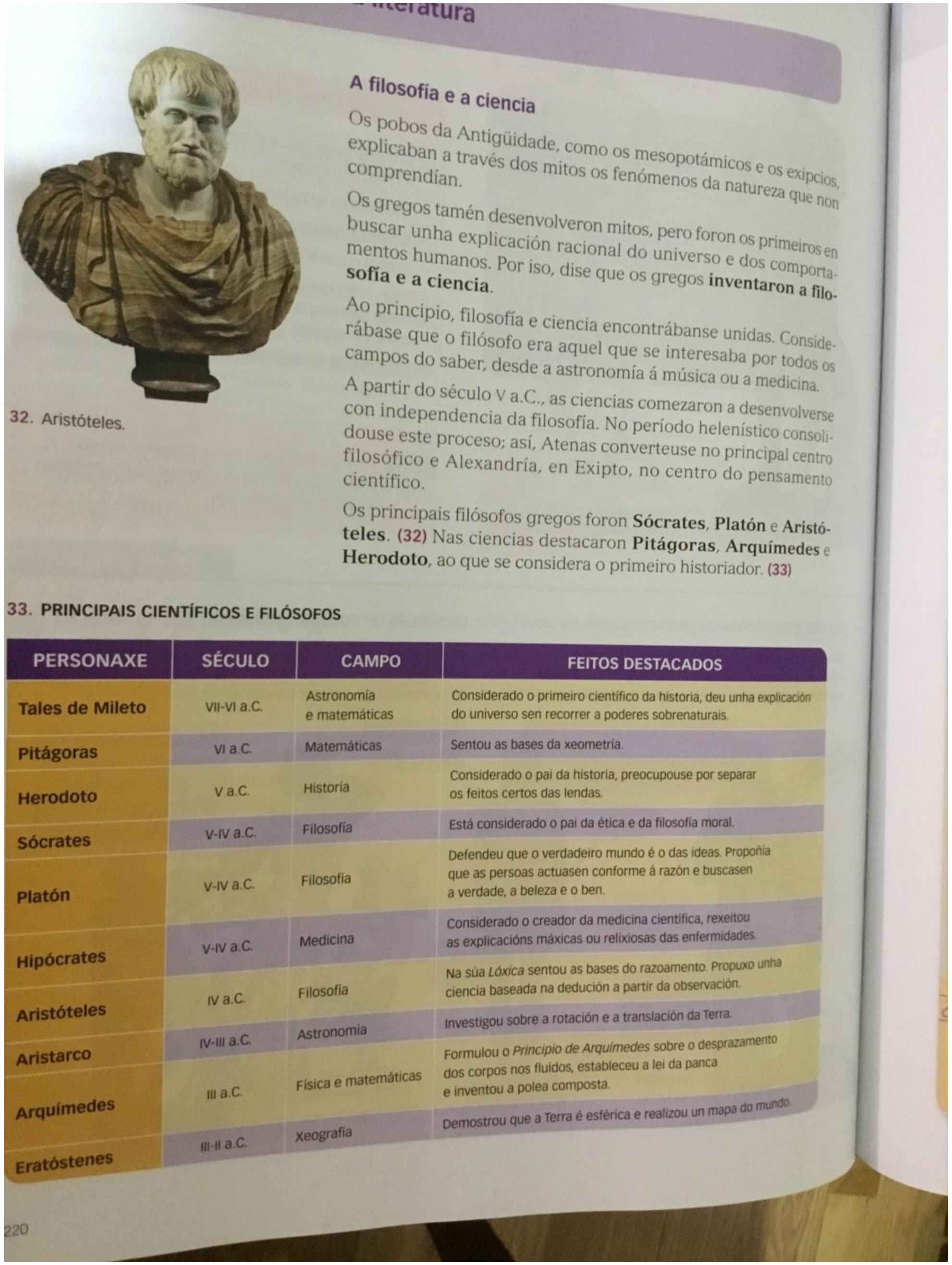

A filosofía e a ciencia

Os pobos da Antigüidade, como os mesopotámicos e os exipcios, explicaban a través dos mitos os fenómenos da natureza que non comprendían.

Os gregos tamén desenvolveron mitos, pero foron os primeiros en buscar unha explicación racional do universo e dos comportamentos humanos. Por iso, dise que os gregos **inventaron a filosofía e a ciencia**.

Ao principio, filosofía e ciencia encontrábanse unidas. Considerábase que o filósofo era aquel que se interesaba por todos os campos do saber, desde a astronomía á música ou a medicina.

A partir do século V a.C., as ciencias comezaron a desenvolverse con independencia da filosofía. No período helenístico consolidouse este proceso; así, Atenas converteuse no principal centro filosófico e Alexandría, en Exipto, no centro do pensamento científico.

Os principais filósofos gregos foron **Sócrates**, **Platón** e **Aristóteles**. (32) Nas ciencias destacaron **Pitágoras**, **Arquímedes** e **Herodoto**, ao que se considera o primeiro historiador. (33)

32. Aristóteles.

33. PRINCIPAIS CIENTÍFICOS E FILÓSOFOS

PERSONAXE	SÉCULO	CAMPO	FEITOS DESTACADOS
Tales de Mileto	VII-VI a.C.	Astronomía e matemáticas	Considerado o primeiro científico da historia, deu unha explicación do universo sen recorrer a poderes sobrenaturais.
Pitágoras	VI a.C.	Matemáticas	Sentou as bases da xeometría.
Herodoto	V a.C.	Historia	Considerado o pai da historia, preocupouse por separar os feitos certos das lendas.
Sócrates	V-IV a.C.	Filosofía	Está considerado o pai da ética e da filosofía moral.
Platón	V-IV a.C.	Filosofía	Defendeu que o verdadeiro mundo é o das ideas. Propoñía que as persoas actuasen conforme á razón e buscasen a verdade, a beleza e o ben.
Hipócrates	V-IV a.C.	Medicina	Considerado o creador da medicina científica, rexeitou as explicacións máxicas ou relixiosas das enfermidades.
Aristóteles	IV a.C.	Filosofía	Na súa *Lóxica* sentou as bases do razoamento. Propuxo unha ciencia baseada na dedución a partir da observación.
Aristarco	IV-III a.C.	Astronomía	Investigou sobre a rotación e a translación da Terra.
Arquímedes	III a.C.	Física e matemáticas	Formulou o *Principio de Arquímedes* sobre o desprazamento dos corpos nos fluídos, estableceu a lei da panca e inventou a polea composta.
Eratóstenes	III-II a.C.	Xeografía	Demostrou que a Terra é esférica e realizou un mapa do mundo.

LIBROS DE TEXTO E CURRÍCULOS

HIPARQUIA, ARETE DE CIRENE, DIOTIMA DE MARTINEA, ASPASIA DE MILETO, HIPATIA

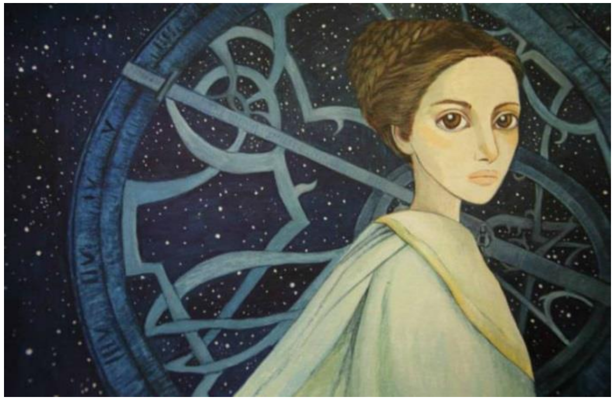

Foto de Kazunori Shiina

SOMOS UN CENTRO COEDUCATIVO?

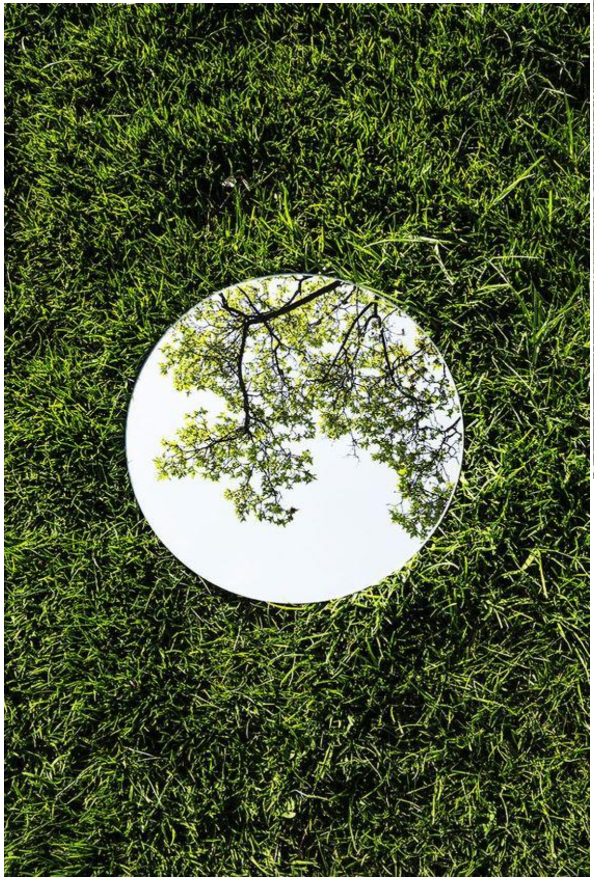

AUTORRETRATO COEUDUCATIVO

LINGUAXE INCLUSIVA

Lembra:

O que non se pronuncia non existe,

O que non se pronuncia non existe.

Míriam Ferradás

A casa sen nome

IMAXE: Andreas Heumann

IMAXES: BENOIT CORTUIT

AS 4 C

CONCIENCIA

CONSTANCIA

CUSTOSO

CAMBIOS

IMAXE: Alper Yesiltas

CO_5

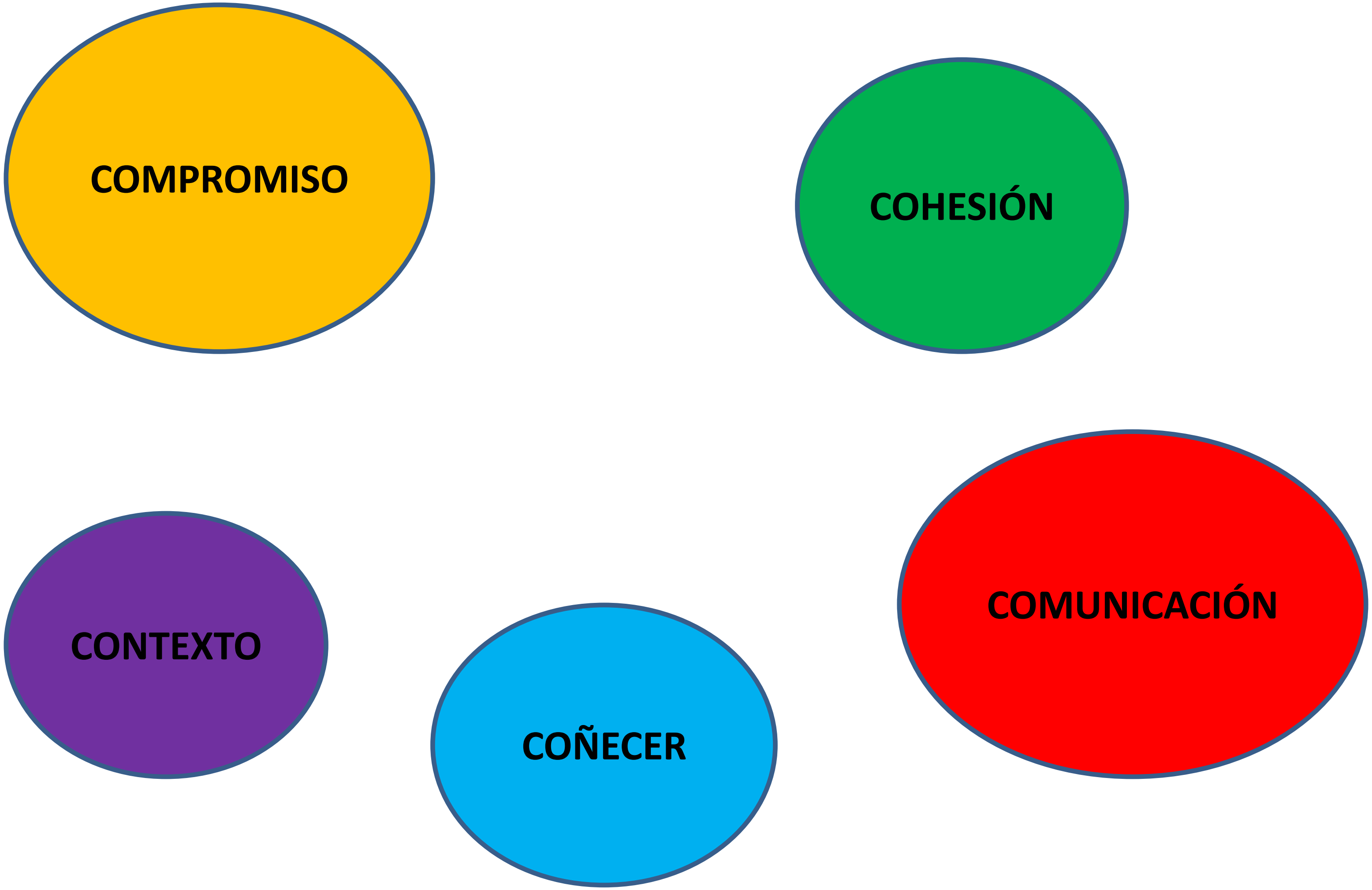

1º PASO
ANÁLISE DO NOSO CENTRO

ILUSTRACIÓN: SONIA MARIALUCE POSSENTINI

Permitirá elaborar un diagnóstico, coas fortalezas e debilidades do instituto en materia de igualdade . Outro aspecto positivo é que fará visible a toda a comunidade educativa a necesidade de acometer cambios.

Na análise do contexto hai tres niveis :

- BÁSICO
- INTERMEDIO
- AVANZADO

USAMOS UNHA LINGUAXE SEXISTA A NIVEL ESCRITO?

BOLETÍNS, COMUNICACIÓNS ÁS FAMILIAS, NOTAS E/OU AVISOS INTERNOS, ACTAS (CLAUSTROS, CCP…) LETREIROS…

+

REALIZAMOS ACTIVIDADES O 8 DE MARZO E/OU O 25 DE NOVEMBRO?

Aplicamos a perspectiva de xénero noutras celebracións? Día do Libro, Día da Paz, Día da Ciencia…

→

NIVEL BÁSICO

NIVEL INTERMEDIO

Documentos oficiais do centro (PXA, PE, PAT, PROGRAMACIÓNS…)

Cal é a linguaxe utilizada?

PE (Proxecto Educativo): aparece a educación en igualdade como obxectivo? Como se concreta?

PAT

Existen actividades relacionadas coa igualdade en cada nivel?

Fanse **talleres** sobre prevención das violencias machistas?

Unidades didácticas específicas nas programacións de aula de cada materia?

ACCIÓNS CONCRETAS

Actividades realizadas, ben por algunha profesora/profesor, de xeito individual , ben por algún grupo, que pode ser dun departamento específico, equipo de biblioteca…

Equipo Directivo: presenza de mulleres e homes no equipo? Uso ou non dunha linguaxe inclusiva? Realízase o esforzo de nomear representante de igualdade no centro?
Apoio a todas as actividades relacionadas coa educación en igualdade?
Presenta os datos desagregados por sexos en resultados académicos e de convicencia?

Existe unha imaxe coeducativa da **web** do centro: difusión das actividades, sección específica, logo?

Análise dos libros de texto (linguaxe, **imaxes**, presenza/ausencia das mulleres nos distintos campos)

IMAXES

Presentan a diversidade afectivo-sexual?

Ofrecen unha imaxe estereotipada das profesións?

Presentan a varóns relacionados coa ética do coidado (maiores, tarefas domésticas, fillas e fillos…)

Presentan a mulleres con autoridade social, vinculadas a temas científicos, tecnolóxicos , deportivos…?

Presentan imaxes das mulleres ao longo da historia en todos os ámbitos sociais, culturais e políticos?

NIVEL AVANZADO

Linguaxe escrita e oral
(docente e non docente)

Oral: supón máis dificultade posto que é máis espontánea e iso supón maior posibilidade de erro e menor de corrección.

Analizaríase neste nivel

o uso oral nos contextos formais como claustros, avaliacións, CCP, consellos escolares, actos públicos en xeral.

Tamén se recollerían algúns datos das comunicacións orais en contextos informais

NIVEL AVANZADO

BIBLIOTECA (fondos existentes)

Cantas autoras?

Que temáticas?

Transmítense estereotipos?

Plan de Convicencia (datos desagregados por sexo en Mediación, Expulsións, Expedientes, Avisos de incidencia, taxas de promoción e titulación)

Isto permitirá unha análise do conflito desde unha perspectiva de xénero e a busca de solucións.

Análise dos **espazos :**

Patio, aulas (como os colocamos, como sentan…), espazos de ocio como a cafetaría…

Educación das emocións e afectivo-sexual

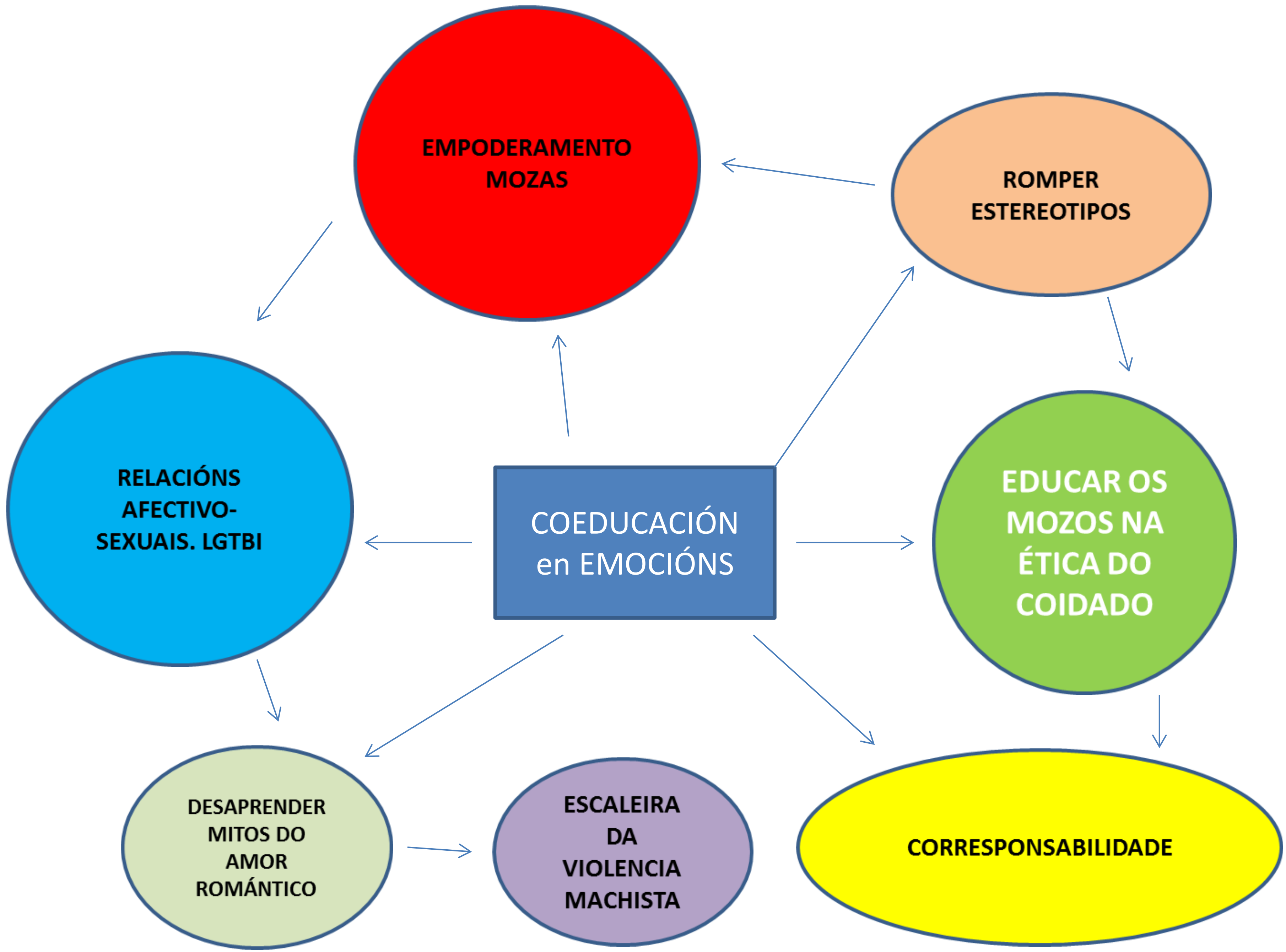
EMPODERAMENTO MOZAS
ROMPER ESTEREOTIPOS
RELACIÓNS AFECTIVO-SEXUAIS. LGTBI
COEDUCACIÓN en EMOCIÓNS
EDUCAR OS MOZOS NA ÉTICA DO COIDADO
DESAPRENDER MITOS DO AMOR ROMÁNTICO
ESCALEIRA DA VIOLENCIA MACHISTA
CORRESPONSABILIDADE

SEGUIMOS CAMIÑANDO…
2º PASO

ACCIÓNS PARA CHEGAR A SER UN CENTRO COEDUCATIVO

DE INICIO E SENSIBILIZACIÓN → DE PROFUNDIZACIÓN → DE EXCELENCIA

ACTUACIÓNS DE INICIO E SENSIBILIZACIÓN

USO NON SEXISTA DA LINGUAXE

TRABALLAR DATAS CLAVES:

25 N: DÍA INTERNACIONAL PARA A ELIMINACIÓN DA VIOLENCIA CONTRA AS MULLERES

8 M: DíA INTERNACIONAL DAS MULLERES

Traballar tamén: Día da Ciencia, Día da Saúde da Muller, Día da Paz… de xeito que o labor sexa contínuo e integrado no maior número de materias.

Actuacións de profundización

TALLERES PARA O ALUMNADO (estereotipos, amor romántico, uso das TIC…), FAMILIAS, CLAUSTRO

UNIDADES DIDÁCTICAS PUNTUAIS NALGUNHAS MATERIAS

PLAN LECTOR COEDUCATIVO

ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES QUE INCLÚAN A PERSPECTIVA FEMINISTA

PLAN DE ACCIÓN TITORIAL CON ACTIVIDADES COEDUCATIVAS PARA REALIZAR NAS TITORÍAS

ESPAZO NA PÁXINA WEB DO CENTRO

Uso dunha linguaxe non sexista

Mensaxes de igualdade en imaxes e textos incluídos

Difusión de todas as actividades coeducativas realizadas

Enlaces de interese coeducativo

Actividades de excelencia- Centro completamente coeducativo

- **DOCUMENTOS DO CENTRO**
  - **PE (PROXECTO EDUCATIVO).** Obxectivo: igualdade e concrecións do mesmo.
  - **PROGRAMACIÓNS DE AULA**
  - **PAT** (EXPOSTO NO PUNTO ANTERIOR)
  - **NOF** (Perspectiva de xénero na resolución de conflitos)
  - **PLAN DE CONVIVENCIA** (protocolos de prevención, detección e intervención nos casos de violencia, incluída a machista: agresión sexista, acoso sexual, lgbtifobia….)

CURRÍCULOS IGUALITARIOS

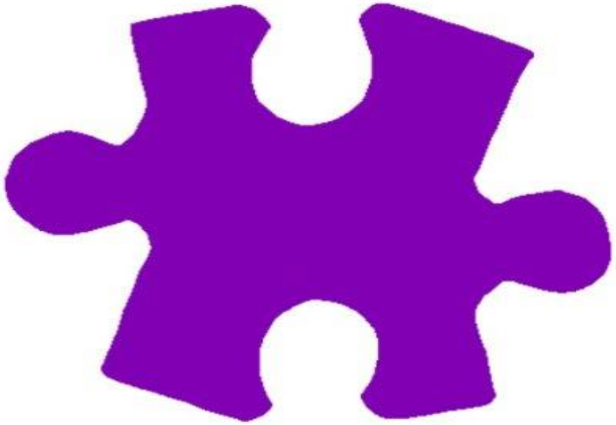

CONVIVENCIA POSITIVA

RESOLUCIÓN PACÍFICA
DE CONFLITOS
MEDIACIÓN
ALUMNADO AXUDANTE
COEDUCACIÓN
ORGANIZACIÓN DE PATIO
DISTRIBUCIÓN DE AULA
MEDIDAS PARA ATALLAR FRACASO ESCOLAR
ALUMNADO TITOR
CIBERMENTORÍA

EXEMPLOS DE ACTUACIÓNS NUN CENTRO
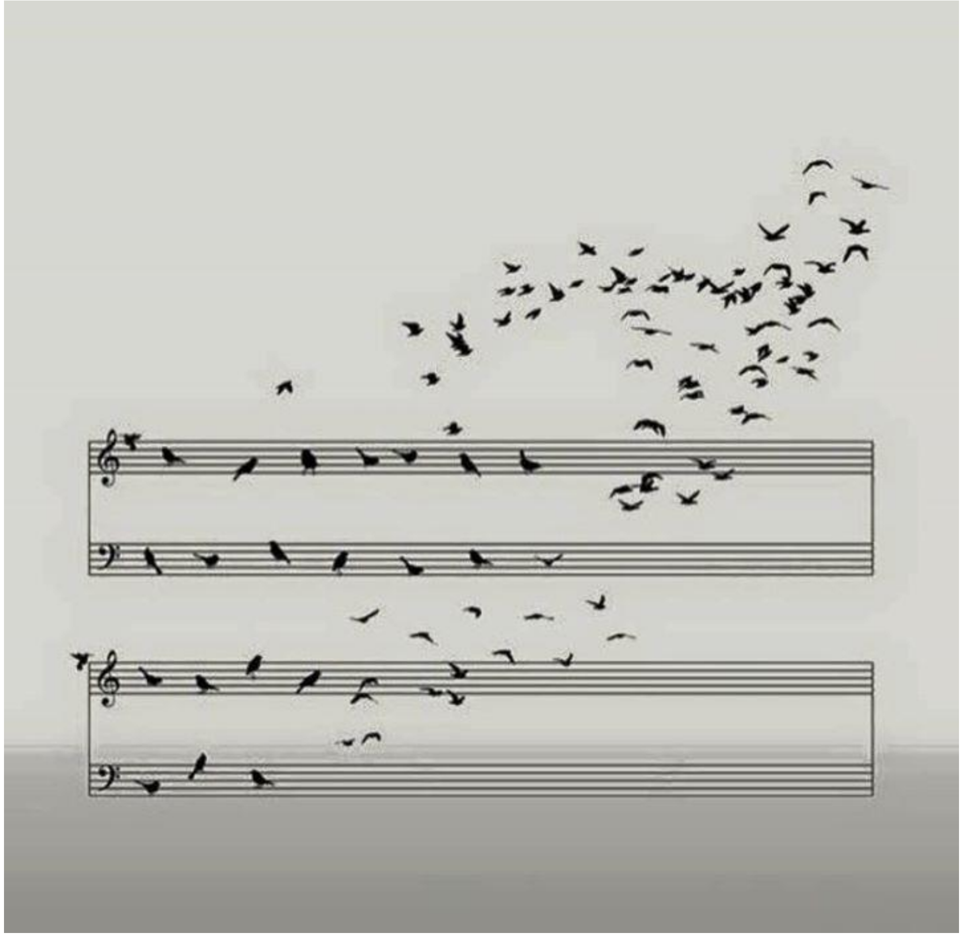
PARTES DUN PLAN COEDUCATIVO

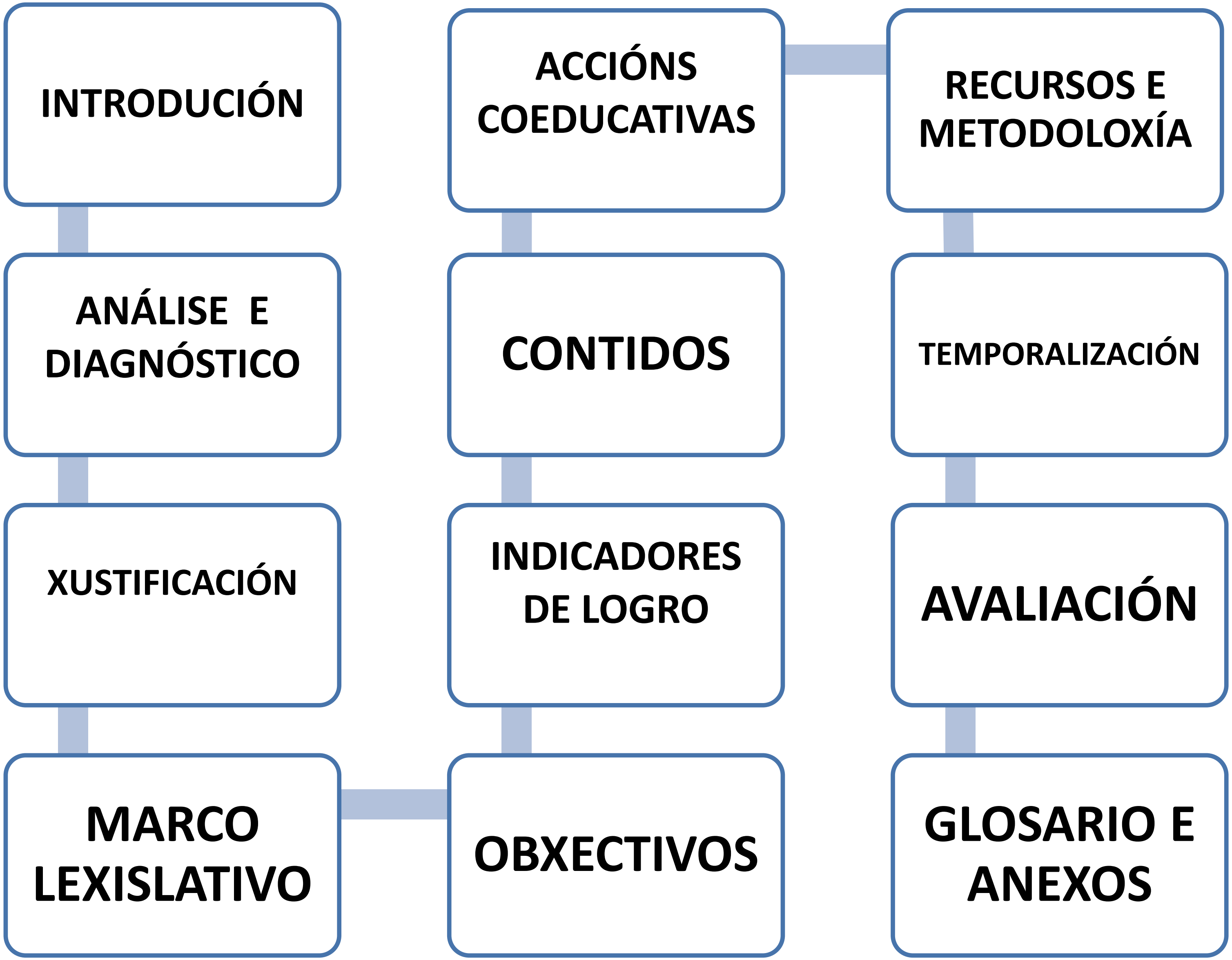

CONTIDOS

DESIGUALDADES VIVIDAS

amor romántico heterosexual, grupo de iguais sexista, homofobia, invisibilidade nos currículos, minusvaloración das aportacións feministas...

- Educación emocional en igualdade.
- Uso non sexista da linguaxe, a nivel escrito e oral.
- As desigualdades por razón de sexo.
- Os mitos do amor romántico.
- Diversidade afectivo-sexual.
- Visibilización das mulleres nos distintos campos do saber.
- Empoderamento e autoestima feminina.
- Análise dos estereotipos de xénero, tanto na publicidade, televisión, música, como nos espazos de ocio do centro educativo e fóra del.
- Uso e reparto dos espazos do centro.

PROXECTOS E ACCIÓN COEDUCATIVAS ESO E BAC

- **COEDUCACIÓN EN EMOCIÓNS** (con actividades incluídas no PAT e traballando temas como a expresión e xestión das emocións, a ética do coidado, a corresponsabilidade...)
- **ESPAZO DE IGUALDADE (BIBLIOTECA).** Visibilizar as adquisicións bibliográficas relacionadas coa coeducación.
- **TABOLEIRO DE COEDUCACIÓN.** Nun lugar visible do centro e remudado cada pouco tempo.
- **17 MAIO (DÍA INTERNACIONAL CONTRA A HOMOFOBIA E A TRANSFOBIA**). Traballar a diversidade afectivo-sexual.
- **14 DE FEBREIRO. EXPULSAMOS A CUPIDO? (**traballar os mitos do amor romántico**)**
- **ESTABLECER UNS CRITERIOS COEDUCATIVOS NA SELECCIÓN DOS LIBROS DE TEXTO (Vid DIAPOSTIVA 16)**
- **DESEÑO DUNHA AXENDA COEDUCATIVA**

TABOLEIRO COEDUCACIÓN

ELAS…QUEN SON?

Margaret Knight
Antonia Ferrín Moreiras
Maggie
Mary Anderson
Anna Connelly
Letitia GEER
Amanda

UN RUEIRO ALTERNATIVO

EU COIDO, NÓS COIDAMOS

- CALES FORON AS TAREFAS QUE ESCOLLICHES?
- QUE CHE DIXERON CANDO LLE COMUNICACHES O QUE ÍAS FACER?
- QUE DÍA AS FIXECHES?
- QUE DIFICULTADES TIVECHES?
- QUE APRENDICHES?
- COMO TE SENTICHES AO REALIZALAS?
- RECOLLE A OPINIÓN DA TÚA FAMILIA CANDO AS REMATACHES
- COMO SE SENTIRON?
- COMO TE SENTICHES TI AO ESCOITAR A TÚA FAMILIA?

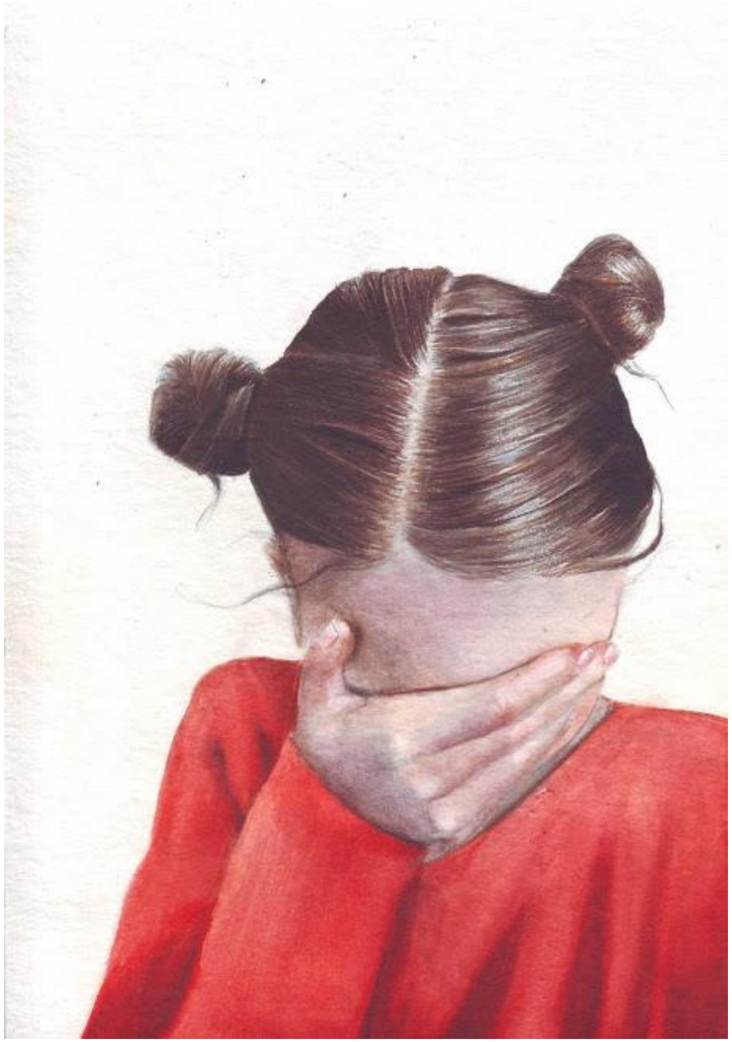

ILUSTRACIÓN: HELGA McLEOD

EU COIDO, NÓS COIDAMOS.

http://vertele.eldiario.es/verteletv/Video-Impactante-Sistiaga-Blanca-Portillo_2_1957624221.html

O MACHISMO NON É PASADO

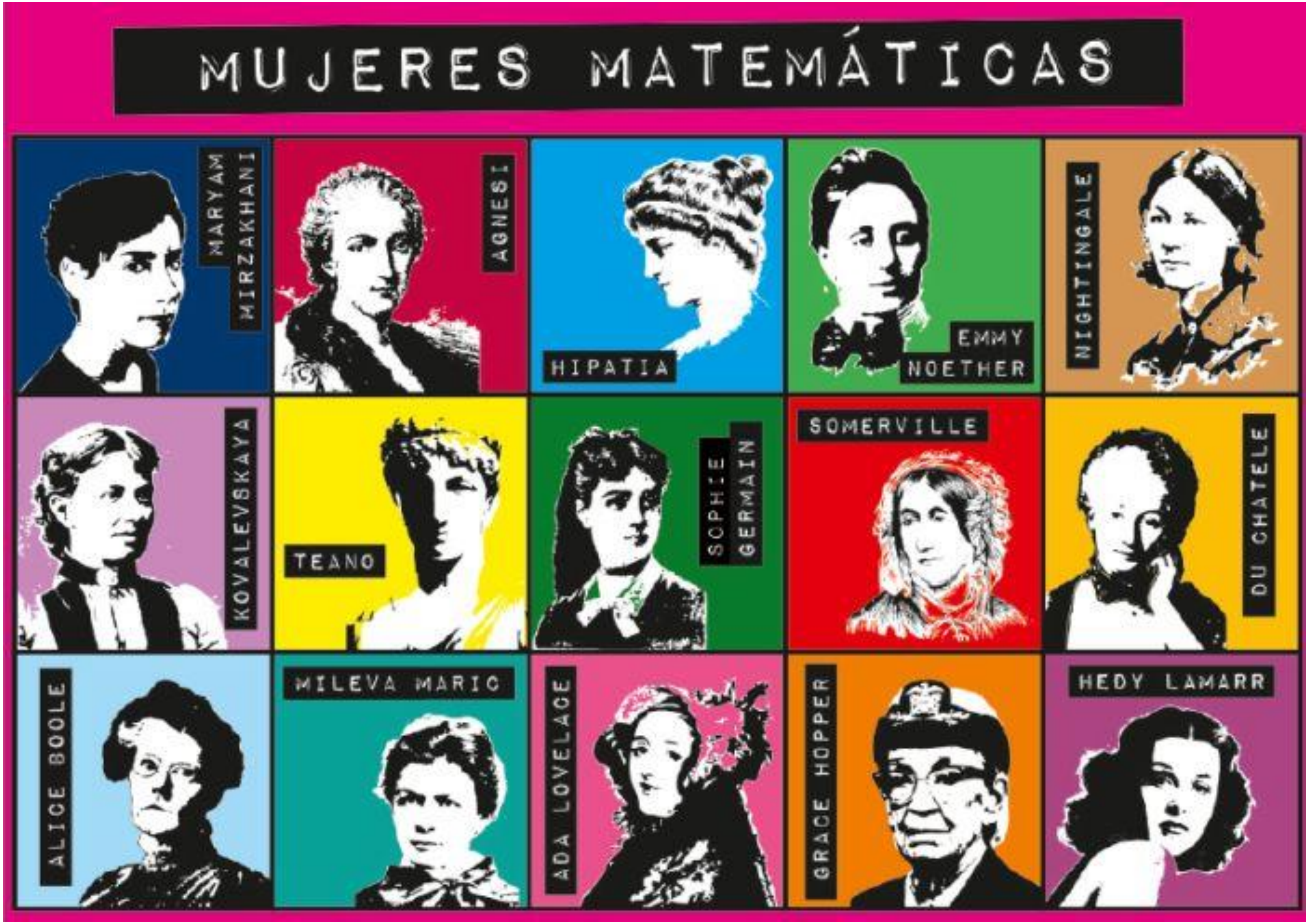
MUJERES MATEMÁTICAS
MARYAM MIRZAKHANI
AGNESI
HIPATIA
EMMY NOETHER
NIGHTINGALE
KOVALEVSKAYA
TEANO
SOPHIE GERMAIN
SOMERVILLE
DU CHATELE
ALICE BOOLE
MILEVA MARIC
ADA LOVELACE
GRACE HOPPER
HEDY LAMARR

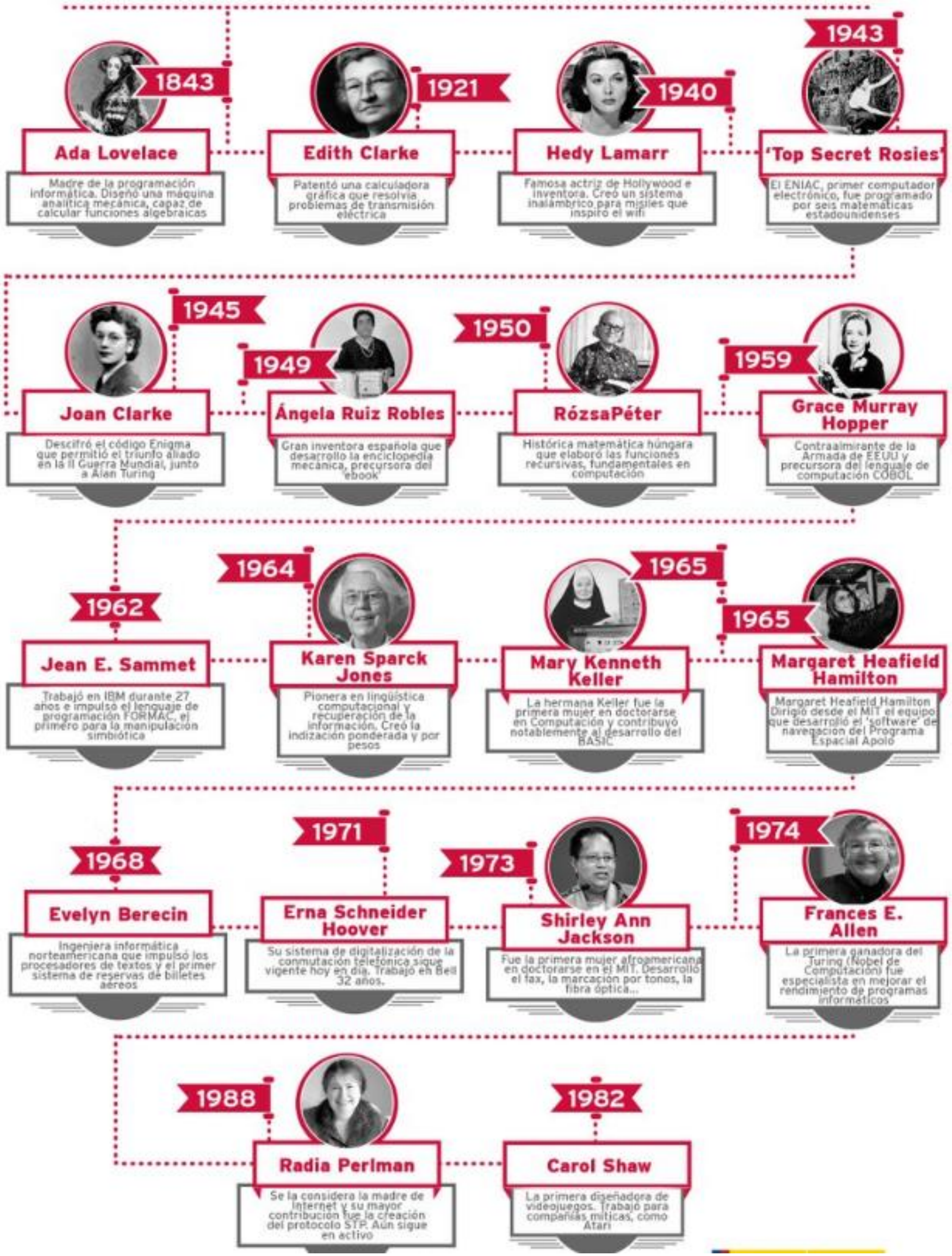

MULLERES E TECNOLOXÍA

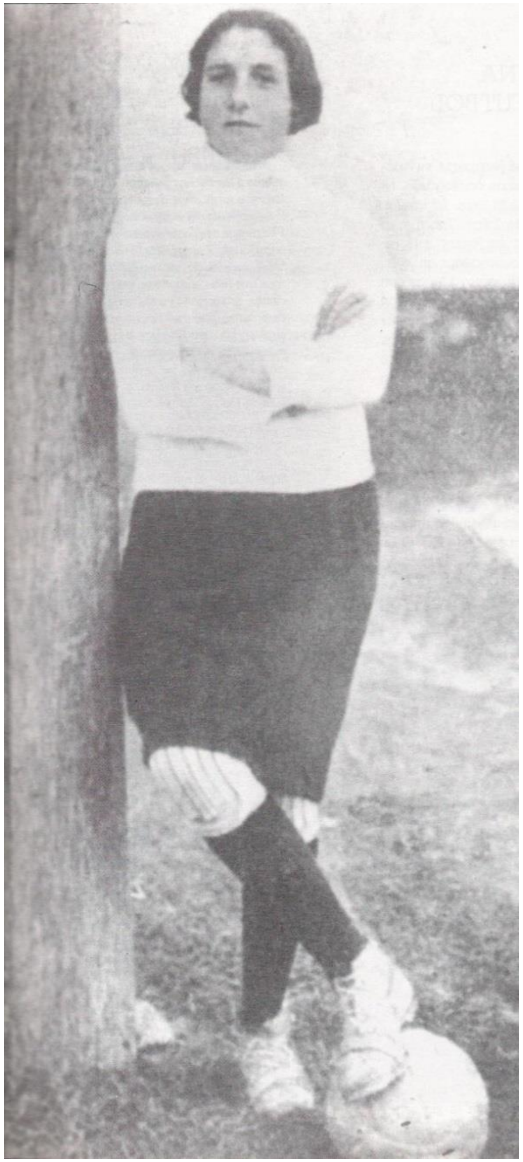

IRENE GONZÁLEZ

LILÍ ÁLVAREZ

Mª ANTONINA SANJURJO ARANAZ

KATRINE SWITZER

IMAXE: ALEX HOWIT

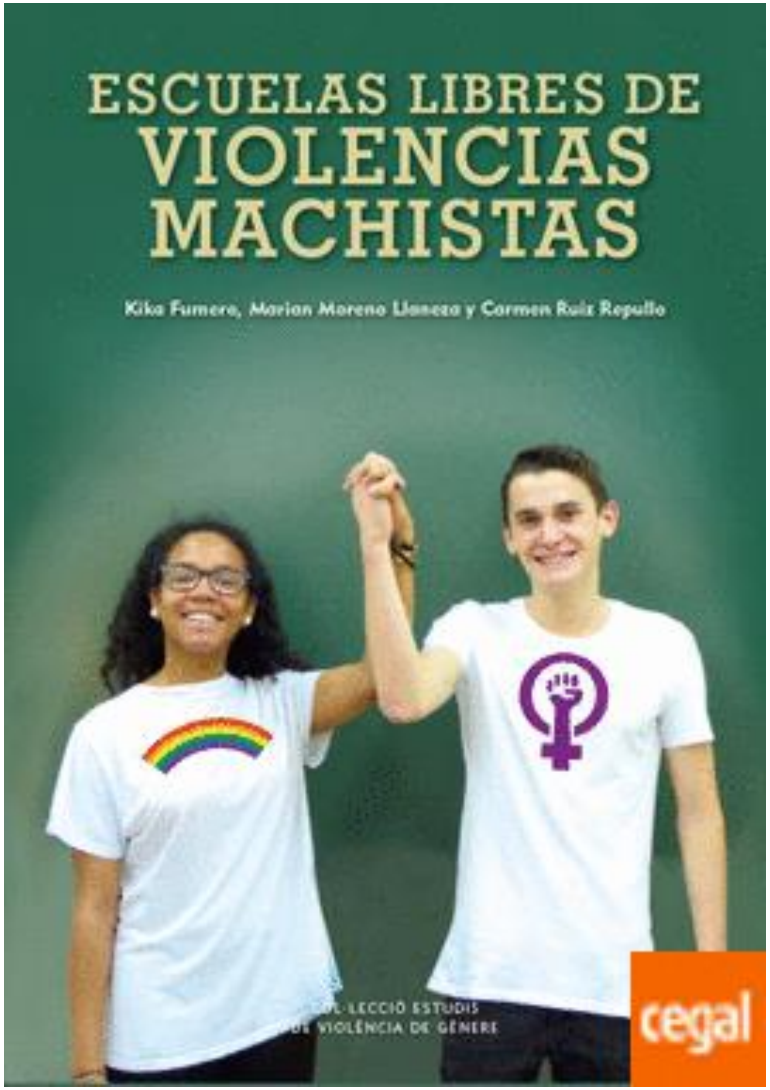
ESCUELAS LIBRES DE
VIOLENCIAS
MACHISTAS
Kika Fumero, Marian Moreno Llaneza y Carmen Ruiz Repullo
cegal

ESO
IGUALDAD
DE GÉNERO
Carmen Ruiz Repullo,
Marian Moreno Llaneza
ANAYA
agapea.com

Feminismos
Olga Castro / María Reimóndez
XERAIS

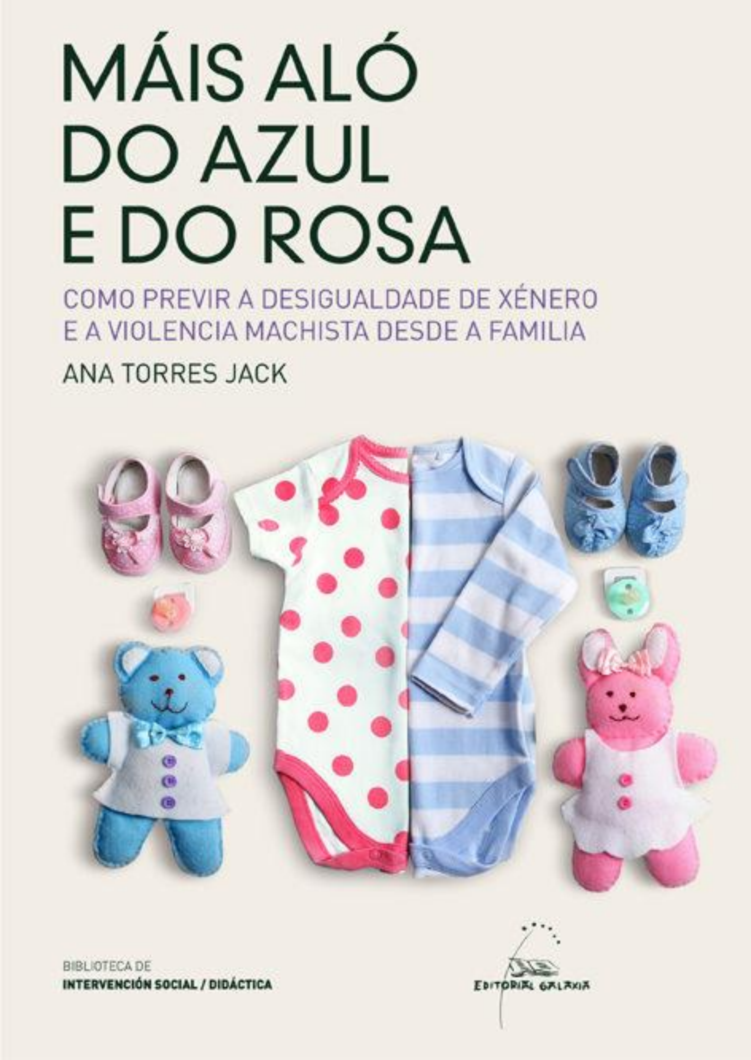
MÁIS ALÓ
DO AZUL
E DO ROSA
COMO PREVIR A DESIGUALDADE DE XÉNERO
E A VIOLENCIA MACHISTA DESDE A FAMILIA
ANA TORRES JACK
BIBLIOTECA DE
INTERVENCIÓN SOCIAL / DIDÁCTICA
EDITORIAL GALAXIA

MARINA MARROQUI
ESO NO ES AMOR
DESTINO
CÓMO PODEMOS TRABAJAR LA IGUALDAD

IVÁN LARREYNAGA
PAMELA PALENCIANO
SI ES AMOR, NO DUELE
ILUSTRACIONES DE
Sonia Lazo
BLACK Birds

mulleres bravas
da nosa historia
mulleres bravas
da nosa historia
María Victoria Moreno
urco
mulleres bravas
da nosa historia
Rosalía de Castro
urco

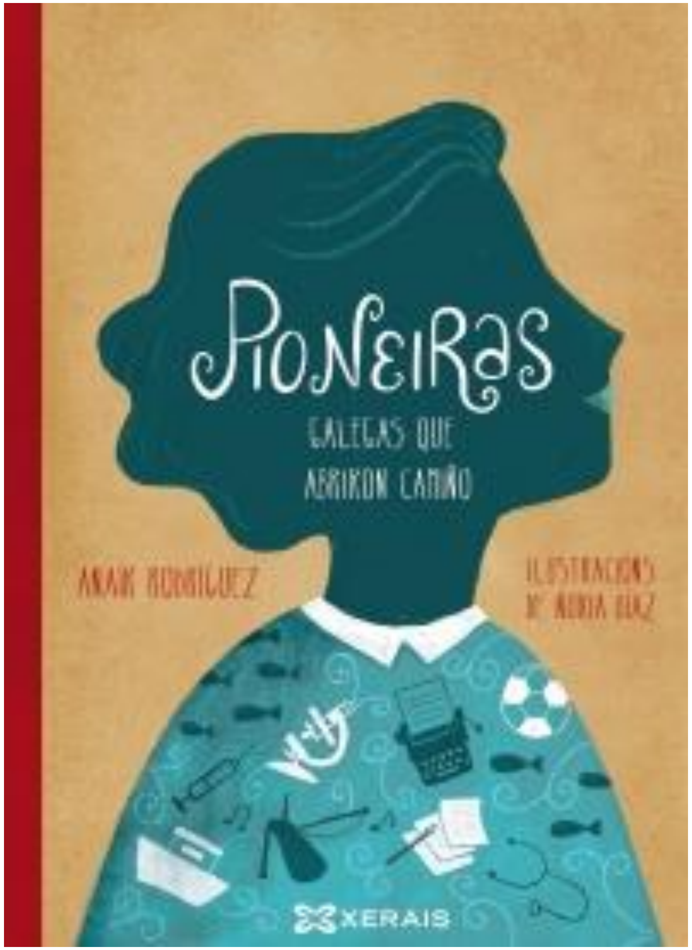
PIONEIRAS
GALEGAS QUE
ABRIRON CAMIÑO
XERAIS

Machismos:
de micro nada
Coordinado por Fiadeiras

OCTAVIO SALAZAR
EL HOMBRE
QUE NO
DEBERÍAMOS
SER
LA REVOLUCIÓN MASCULINA QUE TANTAS
MUJERES LLEVAN SIGLOS ESPERANDO
Planeta

sushi
books
TODOS TERIAMOS
QUE SER FEMINISTAS
CHIMAMANDA
NGOZI ADICHIE

[Igualdade](#) (1360)

[Violencia de Xénero](#) (654)

CLAUSTRO VIRTUAL DE COEDUCACIÓN

As persoas que coeducan son as máis felices e as que máis felices fan ao seu alumnado

Mª José Aguado

Se nunca aprendín como respectar as miñas emocións e sentimentos, dificilmente podo respectalas nos demais

Víctor Seidler

Traballar desde a perspectiva de xénero é traballar desde a honestidade

Chis Oliveira

O contrario do feminismo é a ignorancia

Ana de Miguel

A renuncia dos homes aos seus privilexios é o primeiro paso para conseguir a igualdade

Miguel Lorente

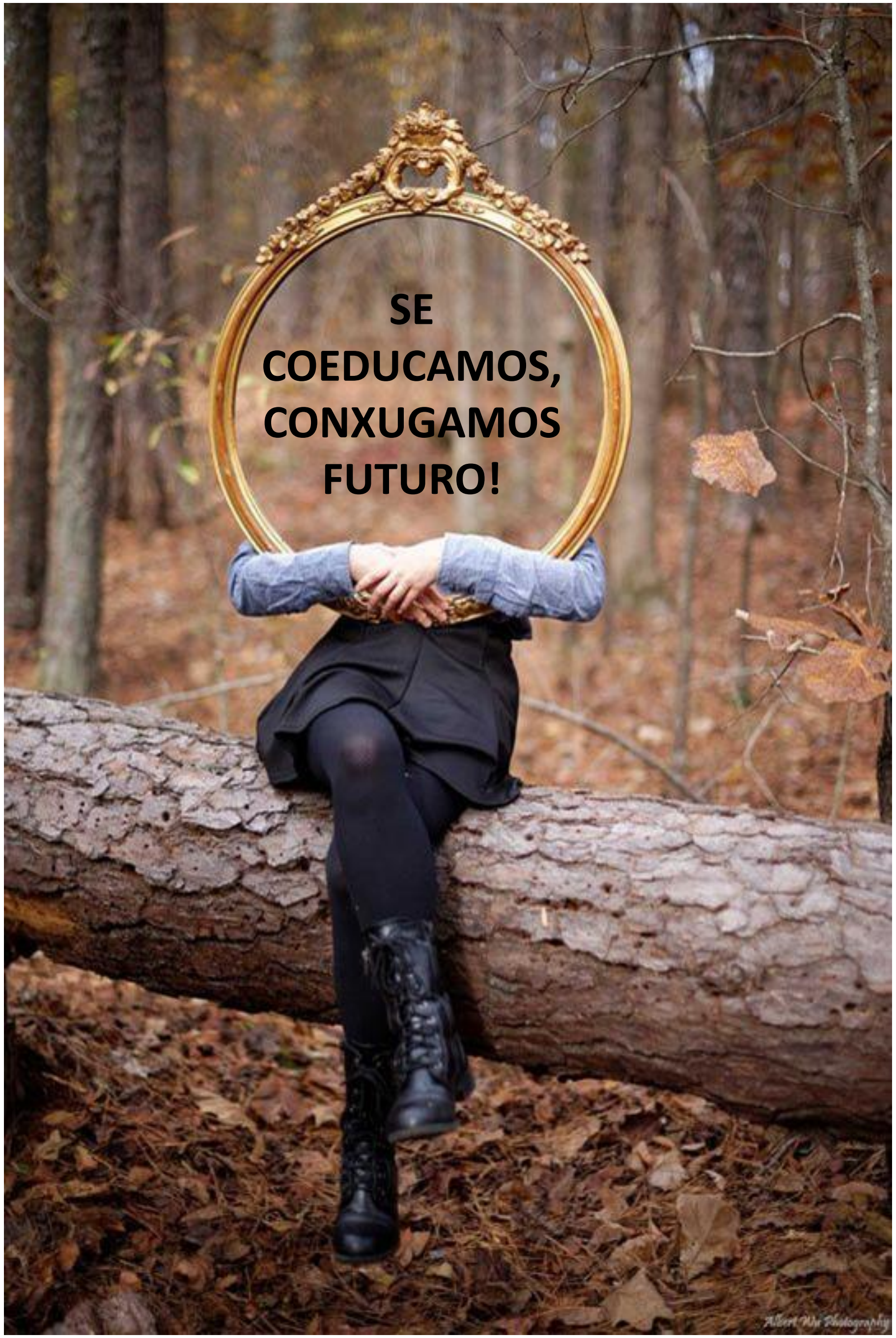

MOITAS GRAZAS

mourecarme@gmail.com